

MEDEDELING

referentienr. : M-VVKSO-2012-050
datum : 2012-12-18
gewijzigd : -
contact : Dienst Leerlingen en schoolorganisatie, dls.vvksso@vsko.be
Janwillem Ravyst, janwillem.ravyst@vsko.be, 02 507 07 96
Joost Laeremans, joost.laeremans@vsko.be, 02 507 08 66
Jan Schokkaert, jan.schokkaert@vsko.be, 02 507 06 48

De geïntegreerde proef in het voltijds secundair onderwijs

1 Inleiding

In alle tweede leerjaren van de derde graad bso, kso en tso en in de derde leerjaren van de derde graad bso, ingericht als specialisatiejaar, is de organisatie van een geïntegreerde proef of gip reglementair verplicht. Heel wat scholen hebben er dus mee te maken. De gip biedt kansen om op diverse wijzen de leerplandoelstellingen vakoverschrijdend te bereiken en te toetsen. Het is een evaluatievorm waarbij tussentijds wordt bijgestuurd en teruggekoppeld. Vandaag vinden we de integratiegedachte van vakken en leerstofonderdelen van de gip ook terug in andere (pedagogisch-didactische) vormen en/of in lagere leerjaren. Het gaat dan bv. om geïntegreerd leren en projectmatig leren, maar ook om het vak Seminaries of de geïntegreerde leerplannen die voor bepaalde studierichtingen al van kracht zijn.

De gip heeft een grote impact op de leerling. Ze vergt ook van de leraren een bijkomende inspanning. De overheid biedt scholen nochtans enkel een breed reglementair kader en geeft hen een grote vrijheid om de gip zelf in te vullen. Afhankelijk van de school(cultuur), maar ook van de studierichting kan ze anders worden ingevuld.

Vragen bij de invulling, opvolging en evaluatie van deze proef leiden soms, zowel bij leerlingen als bij leraren, tot een hogere werkdruk. Daarom wil deze Mededeling een antwoord bieden op de vele vragen die in scholen om-trent de gip leven.

2 Algemene visie van het VVKSO over de gip

De gip toetst op het einde van een bso-, kso- of tso-leertraject of de leerling de beoogde vormingscomponenten (alle of een deel ervan) van een studierichting heeft verworven. Vanuit een breed reglementair kader beschikt elke school over een grote vrijheid om de gip zelf in te vullen. In dit punt beschrijven we vanuit de doelstellingen van deze evaluatievorm de algemene visie van het VVKSO op de gip.

2.1 Band met het studierichtingsprofiel

De geïntegreerde proef omvat de bekwaamheden die typisch zijn voor de betreffende opleiding. Ze is verbonden met de realiteit en betracht een synthese van verschillende vormingsaspecten van de studierichting. De leerling moet zich vaardig tonen door spontane toepassing van kennis, vaardigheden en attitudes in een beroeps- en/of sectornabije situatie. Hierbij dient men rekening te houden met het nagestreefde studie- en opleidingsprofiel en dus met de einddoelstellingen van de derde graad. De gip draagt zo bij tot een specifieke studierichtingsgebon-

den invulling van het leergebeuren op school en heeft een toegevoegde waarde ten opzichte van de (veelal) vakgebonden evaluatiesystemen.

Proeven die nauw aansluiten bij de arbeidsmarkt, verhogen het realiteitsgebonden karakter en de mogelijke inbreng van het bedrijfsleven. In kso- of tso-studierichtingen die eerder de doorstroming naar het hoger onderwijs beogen, kan er soms een inbreng zijn van het hoger onderwijs. Overleg staat hier centraal: noch het bedrijfsleven, noch de school kunnen de opgaven simpelweg dicteren.

De gip biedt voor de school, de leraar en de leerlingen in sommige situaties ook kansen op zinvolle contacten met het regionaal bedrijfsleven. Dat kan dan leiden tot het actualiseren van methodes, technieken of leerstofonderdelen of tot verhoging van de tewerkstellingskansen van de leerlingen.

2.2 Integratie

Het begrip “geïntegreerd” is van uitzonderlijk belang:

- het verwijst naar het vakken- of specialiteitenoverstijgend karakter van de proef, naar de inbreng van externe deskundigen op het gebied van de te beoordelen kwalificatie bij de beoordeling, naar het vakoverschrijdende aspect van de opgave en naar het verrekenen van kennis, vaardigheden en attitudes;
- integratie kan echter ook verwijzen naar het niveau dat men nastreeft. De bekwaamheid van leerlingen moet verder gaan dan weten en inzien. Integratie staat dan voor het spontaan en blijvend toepassen van inzichten, bekwaamheden en attitudes, doordat het geleerde werd verwerkt en dus werkelijk “verworven” is.

De term “proef” herinnert enigszins aan de productevaluatie die op het einde van de opleiding plaatsvindt. Anderzijds benadrukken we het belang van de procesevaluatie: de proef moet worden opgevat als een jaarproject. Hij kan naargelang van het leerjaar, de onderwijsvorm en de studierichting de vorm aannemen van een praktische realisatie, een project, een monografie of een eindwerk.

2.3 Zelfstandigheidsaspect

De gip kan voor leerlingen uitgroeien tot een stimulerende en motiverende factor. Ze komen tot concrete realisaties of eindwerken die een bepaald gewicht krijgen in de totaliteit van hun beoordeling. Via de gip ervaren leerlingen dat niet alleen parate kennis, maar ook het gericht raadplegen van documentatie en andere bronnen problemen kan helpen oplossen. Ze worden tot creatief en probleemoplossend denken uitgedaagd. Daarnaast leren zij door het werken aan de gip schriftelijk en mondeling te rapporteren en hun eindproduct mondeling voor te stellen of te verantwoorden.

Leerlingen krijgen zo de kans hun eigen leerproces te sturen (in het plannen van de aanpak van het probleem, in het organiseren en controleren van hun denk- en doe-activiteiten ...). Zij leren verworven informatie in nieuwe situaties te gebruiken. In die zin draagt de gip bij tot betekenisgeving aan de eigen situatie: de leerling wordt geconfronteerd met zijn sterke en zwakke punten en kan hieruit conclusies trekken met het oog op vervolgonderwijs of tewerkstelling.

3 Reglementaire basis

De reglementering omtrent de gip is opgenomen in:

- art. 56 van het besluit van de Vlaamse regering van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs;¹
- punt 8.1.1 van de ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999 over “Structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs”.²

¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > officiële codificatie van de wetgeving > secundair onderwijs > organisatie en structuren

Met betrekking tot de gip legt de regelgever de volgende verplichtingen voor de scholen vast, m.n.:

- de leerjaren en onderwijsvormen waar de organisatie van de gip verplicht is (zie punt 4);
- de vakken die betrokken worden bij de gip (zie punt 5);
- wie de gip kan beoordelen (zie punt 6);
- de opname van de gip in het deliberatiedossier (zie punt 10.2).

Daarnaast bepaalt de regelgever dat in het kader van het goed gebruik van de schooltijd de gip niet onder het maximum van 30 “evaluatiedagen” valt. De gip wordt vaak progressief doorheen het hele jaar opgebouwd en kan daarom moeilijk binnen een omliggend tijdsbestek worden gevat.³

4 De gip als verplicht onderdeel in bepaalde leerjaren

De reglementering bepaalt dat scholen *verplicht* zijn om een gip in te richten in de volgende leerjaren:

- het 2de leerjaar van de derde graad bso, kso en tso;
- het 3de leerjaar van de derde graad bso, ingericht in de vorm van een specialisatiejaar.

In andere structuuronderdelen is de gip geen verplicht onderdeel van de vorming, maar kan een school uiteraard wel op een geïntegreerde manier te werk gaan (bv. in Se-n-Se). Dit geldt ook voor de onderwijsvorm aso. Daar kan een school ervoor kiezen om via het vak Seminaries geïntegreerd te werken of via het zogenaamde jaar- of eindwerk.⁴ Dat persoonlijk werk kan zeer relevant zijn voor de deliberatievraag die o.m. is toegespitst op de vraag of de leerling bekwaam wordt geacht zijn studies voort te zetten in het hoger onderwijs.⁵ Het is evident dat het studiereglement in voorkomend geval de betekenis en de impact van het eindwerk beschrijft.

In het modulair onderwijs wordt, gelet op de geëigende aanpak van het evaluatiegebeuren, geen gip georganiseerd.⁶ Ook daar kan een school echter steeds geïntegreerd werken.

5 Betrokken vakken bij de gip

De reglementering bepaalt dat de gip alleszins op vakken van het specifiek gedeelte slaat, maar eventueel ook op vakken van de basisvorming of van het complementair gedeelte als die vakken ondersteunend zijn voor de gip. Het is de school, respectievelijk de personen die de gip beoordelen, die bepalen welke vakken bij de gip worden betrokken. Bij de keuze ligt de klemtoon steeds op het vak- en specialiteitoverstijgend karakter. De verschillende vormingscomponenten binnen de studierichting (cluster van verwante vakken) kunnen de steunpunten van de gip uitmaken.

Aandachtspunten

² <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > organisatie

³ Ministeriële omzendbrief SO 74 van 12 juni 2001 over “Organisatie van het schooljaar in het secundair onderwijs”, punt 6 <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > organisatie

⁴ Zie ook de Mededeling van 26 juni 2008 over “Onderzoekscompetentie in leerplannen van de derde graad aso” (M-VVKSO-2008-043)

⁵ Besluit van de Vlaamse regering van 19 juli 2002, art. 38,3° (idem)

Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 8.1.3.3° (idem)

⁶ Ministeriële omzendbrief SO/2008/04 van 18 juli 2008 over “Experimenteel secundair onderwijs volgens een modulair stelsel”, punt 9. <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex> > rubrieken > coördinatie van de omzendbrieven > secundair onderwijs > instellingen en leerlingen > modularisering

- **Specifiek gedeelte**

De keuze van de vakken die in de gip aan bod komen, is afhankelijk van het studierichtingsprofiel. De omschrijving van de individuele opdracht zal bepalen of een bepaald vak al dan niet aan bod komt. De vakken die geïntegreerd worden beoordeeld, zijn dus niet noodzakelijk dezelfde voor alle leerlingen van een studierichting. Dat de gip alleszins slaat op vakken van het specifiek gedeelte betekent geenszins dat elk vak van het specifiek gedeelte er deel van moet uitmaken.

- **Basisvorming**

Ook vakken uit de basisvorming kunnen geheel of gedeeltelijk betrokken worden bij de gip. Dat is vanzelfsprekend wanneer ze sterk aansluiten bij de doelstellingen van de studierichting. De opname van vakken van de basisvorming is vaak afhankelijk van de individuele opdracht.

Voorbeelden

- *In de studierichting Secretariaat-talen tso maken de taalvakken een wezenlijk onderdeel uit van het studierichtingsprofiel. Het is dan ook logisch dat de taalvakken, ongeacht hun indeling in basis- of specifiek gedeelte, nauw bij de gip zullen worden betrokken.*
- *Historische, culturele, geografische... aspecten kunnen bij een gip ook aan bod komen. Zo kan in de studierichting Biotechnische wetenschappen tso het vak geschiedenis aan bod komen bij een gip die handelt over het conserveren van voedsel.*

- **Complementair gedeelte**

Het complementair gedeelte van een studierichting kan o.m. tot doel hebben het studierichtingsprofiel te ondersteunen. In dergelijke gevallen zal het ook betrokken kunnen worden bij de gip.

6 Wie beoordeelt de gip?

De regelgever bepaalt door wie de gip moet worden beoordeeld, m.n.:

- door de leraren die de betrokken vakken onderwijzen, evenals
- door deskundigen op het terrein van de te beoordelen kwalificatie die niet tot de desbetreffende school behoren.

De externe deskundigen mogen numeriek het aantal leraren niet overschrijden. Er mogen dus maximaal evenveel externen de gip beoordelen als leraren van de school. Ze worden in de loop van het schooljaar aangeduid door het schoolbestuur of zijn afgevaardigde.

Aandachtspunten

- **De school bepaalt wie de gip beoordeelt**

De regelgever bepaalt dat de gip beoordeeld wordt door de leraren die de betrokken vakken onderwijzen en door deskundigen op het terrein van de te beoordelen kwalificatie. Het schoolbestuur (of zijn afgevaardigde) kan ook andere personeelsleden aanwijzen om op basis van hun deskundigheid advies te verlenen over de beoordeling van de gip. We denken hier bv. aan de directeur, adjunct-directeur, technisch adviseur-coördinator, technisch adviseur, stagebegeleiders ...

Niettegenstaande de reglementering toelaat dat dit in de loop van het schooljaar gebeurt, raadt het VVKSO scholen aan dat de directeur als afgevaardigde van het schoolbestuur bij het begin van het schooljaar voor elke studierichting bepaalt wie de gip zal beoordelen. Dat wordt dan zo vlug mogelijk aan de leerlingen meegedeeld. De personen die instaan voor de begeleiding en beoordeling spreken onderling de verdere taakverdeling af.

Om praktische redenen zullen de meeste scholen een voorzitter aanduiden. De reglementering legt niets op met betrekking tot dit voorzitterschap. Wie de bespreking leidt bij het beoordelen van de gip, hoeft niet automatisch de delibererende klassenraad op het einde van het schooljaar voor te zitten.

- **De leraren**

De leraren van de in de gip-opdracht omschreven vormingscomponenten staan mee in voor de beoordeling van de gip. Meestal zijn dit leraren kunstvakken, praktische en technische vakken. Afhankelijk van de lesentabel en de opdracht kunnen ook leraren van de vakken uit de basisvorming, desgevallend van het complementair gedeelte, de gip beoordelen (zie ook punt 5).

- **Externe deskundigen**

- **Keuze op basis van deskundigheid**

De externe deskundigen worden gekozen op basis van hun deskundigheid in de te beoordelen kwalificatie. Het zijn meestal vakmensen uit het regionale beroeps- en culturele leven of leden van beroeps- of koepelorganisaties. Belangrijk is hun betrokkenheid op het beoogde studierichtings- en/of beroepsprofiel, hun beschikbaarheid en belangstelling voor de specifieke school en studierichting.

- **De school bepaalt de betrokkenheid van de externe deskundigen**

De school bepaalt voor alle studierichtingen autonoom de manier waarop de externe deskundigen bij het proces zelf betrokken worden. In de ministeriële omzendbrief is dat in de loop der jaren als volgt gespecificeerd: *“Vermits de geïntegreerde proef meestal niet slechts een momentopname is, doch een proces dat zich over een langere periode tijdens het schooljaar uitstrekt, zal het schoolbestuur of zijn afgevaardigde autonoom bepalen op welke wijze de betrokkenheid van de deskundigen bij dit proces wordt concreetiseerd.”* Het is belangrijk dat hierover afspraken worden gemaakt die ook aan de leerlingen worden gecommuniceerd.

Ten slotte dient men er over te waken dat de externe deskundige op de hoogte is van de evaluatiecriteria die de school voor de gip hanteert. De externe deskundigen gaan discreet om met informatie over de evaluatiecriteria en over de beoordeling van de leerlingen.

- **Aantal externe deskundigen**

De regelgever impliceert enkel dat er minstens één externe deskundige bij de evaluatie van de gip moet betrokken worden. Dat betekent dat het aantal externe deskundigen per studierichting, klasgroep of individuele leerling kan verschillen.

- **Aan- en afwezigheden**

Aangezien de gip gezamenlijk wordt beoordeeld door verschillende personen (al dan niet bij de voorstelling van het eindproduct door de leerling), dient een gezamenlijk evaluatiemoment te worden georganiseerd. In de reglementering is wel niets opgenomen over de aan- en afwezigheden van de personen die instaan voor de beoordeling van de gip. Omdat de gip een belangrijk onderdeel is van het deliberatiedossier, raden we aan om hier dezelfde regels te hanteren als voor de delibererende klassenraad.⁷ Dat betekent dat personeelsleden enkel afwezig kunnen zijn in geval van gewettigde afwezigheid of bewezen overmacht.

Ook van externe deskundigen wordt verwacht dat zij aanwezig zijn. Uit de regelgeving volgt immers dat de gip door ten minste één externe deskundige wordt beoordeeld. Zo niet, gebeurt de evaluatie niet rechtsgeldig. Het is echter niet aan de school om te oordelen over de reden van een eventuele afwezigheid van een externe deskundige. Als er slechts één externe deskundige werd aangesproken en hij niet aanwezig kan zijn, is het daarom aangewezen om hem te laten vervangen door iemand met een gelijkaardig profiel.

7 Invulling van de gip

7.1 Opgave

In de praktijk zal vaak het lerarenteam of de gip-mentor (zie punt 8.1), al dan niet in samenspraak met de externe deskundigen, een voorstel doen met betrekking tot de opgave. Het is mogelijk om de leerling hierbij te betrekken en eventueel een voorstel door de leerling zelf te laten formuleren.

⁷ Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 6.3 (idem).

De opgave kan gemeenschappelijk zijn voor de volledige klas, voor een bepaalde deelgroep of kan van leerling tot leerling verschillen. In elk geval moet de opgave duidelijk omschreven zijn. Bij een gemeenschappelijke opdracht moeten de deelaspecten nauwkeurig afgebakend zijn, zodat de inbreng van elke individuele leerling duidelijk te evalueren is. De opdracht dient ook aangepast te zijn aan het profiel van de leerling en aan het studierichtingsprofiel. Zo zal voor leerlingen uit bso-studierichtingen de praktijkcomponent van de studierichting doorgaans uitdrukkelijker deel uitmaken van de opdracht.

Ten slotte is het belangrijk dat de leerling in het begin van het schooljaar op de hoogte is van de volledige opdracht. Uitzonderlijk kunnen tijdens het schooljaar in samenspraak tussen leerling en leraar bepaalde correcties in de opdracht aangebracht worden, echter nooit met de bedoeling om de opdracht te verzwaren of uit te breiden. De opdracht bevat ook de uitvoeringsmodaliteiten en evaluatiecriteria. Dat betekent dat men de tussenstappen doorheen het schooljaar afbakent, zowel naar verwachtingen ten aanzien van de leerlingen als naar de frequentie van de overlegmomenten (procesbegeleiding).

7.2 Stages

Stages kunnen deel uitmaken van het concept, de invulling en de beoordeling van de gip. Dat hangt af van de studierichting en de plaats waar de (leerplan)doelstellingen gerealiseerd worden. Ook beroepsattitudes kunnen in het geheel van de leerplandoelstellingen een belangrijke plaats innemen.

Als stages deel uitmaken van een arbeidsmarktgerichte studierichting, kunnen zij een belangrijk onderdeel vormen bij de beoordeling van de gip. De gip bouwt dan voort op de stages, eventueel op specifieke stageopdrachten. De stage zelf, als voorafspiegeling van de integratie in de arbeidswereld, kan dan de kern uitmaken van de gip. Heel wat leerplandoelstellingen worden immers via stages gerealiseerd. Leerlingen bewijzen op stage dat ze de link tussen de lessen en de praktijk leggen. Stages kunnen echter nooit 100% samenvallen met de gip.

Stageopdrachten groeien uit regelmatig werkoverleg van de leraren van de betrokken vakken en bestaan uit het toetsen en toepassen van wat in de lessen gezien wordt. Ze worden op een geïntegreerde en vakoverstijgende wijze opgesteld en bekrachtigd door de personen die de gip zullen beoordelen. Ze kunnen bestaan uit onderzoekwerk, ervaringen en reflectie; een schriftelijke neerslag komt in het stageschrift. De klemtoon ligt dan zeer sterk op het procesmatige en veel minder op het product. Zowel de evolutie tijdens het stagelopen (= proces) en die tijdens het uitvoeren van de stageopdrachten (= proces) als waar leerlingen op het einde van hun stage staan als beginnende beroepsbeoefenaar (= product) en het resultaat van de stageopdrachten (= product) spelen een rol bij de evaluatie.

8 De begeleiding van de gip

8.1 Meestal wordt voor iedere leerling een gip-mentor aangeduid, die instaat voor de begeleiding van de leerling. Een gip-mentor kan meerdere leerlingen begeleiden. Ook kunnen meerdere gip-mentoren de begeleiding van één leerling op zich nemen. In elk geval moet de continuïteit van de procesbegeleiding verzekerd zijn.

De aanduiding van een gip-mentor is echter niet reglementair verplicht. Omdat het om een jaarproject gaat en omwille van de opvolging van de individuele leerling of de leerlingengroep raadt het VVKSO toch aan om binnen de lerarengroep in het begin van het schooljaar een aanspreekpunt of gip-mentor aan te duiden. In sommige scholen kiezen de leerlingen zelf hun gip-mentor.

8.2 De taak van de gip-mentor is erg belangrijk. Hij volgt het project en de hem toegewezen leerling(en) op en zal waar nodig helpen. Hij zal de leerling informeren, verwijzen naar documentatiebronnen, richtlijnen geven voor de uitvoering ... Hij ondersteunt de leerling in het sturen van zijn eigen leerproces. De gip-mentor is iemand die regelmatig overleg pleegt met zijn collega's en die voldoende uren in de klas aanwezig is, bv. als leraar praktische vakken of stagebegeleider. In uitzonderlijke gevallen en slechts als dergelijke procesbegeleiding gegarandeerd is, komen daarvoor ook externe deskundigen in aanmerking.

8.3 Voor de leraren die een lesopdracht hebben in de leerjaren waar een gip wordt georganiseerd, behoort de begeleiding of coaching ervan tot de geïntegreerde lerarenopdracht. De gip vormt immers een element van

de klaseigen leerlingenbegeleiding en van de leerlingenevaluatie. De coördinatie ervan en de begeleiding door andere leraren kunnen worden opgenomen in de instellingsgebonden opdrachten.

9 De verschillende fases van de gip

Scholen beschikken verder over zeer veel ruimte bij de organisatie van de gip-beoordeling. Zij bepalen zelf hoe de gip doorheen het schooljaar wordt opgevolgd, of de leerlingen hun gip moeten toelichten, of leerlingen hun product op het einde van het schooljaar moeten verdedigen tegenover de personen die instaan voor de beoordeling ...

9.1 De voorbereidende of verkenningsfase

Bij de voorbereidende of verkenningsfase wordt het onderwerp voor de klasgroep of de individuele leerlingen aangeduid of wordt er gekozen uit een aantal voorgestelde mogelijkheden. De opdracht wordt als geheel of in deelaspecten duidelijk omschreven en afgebakend. Er worden met de leerlingen afspraken gemaakt inzake werkmethode, timing, tussentijdse evaluaties, vormgeving ... Daarbij worden de leerlingen ook duidelijk ingelicht over de beoordelingscriteria die tijdens het proces en op het einde van het schooljaar gehanteerd zullen worden.

9.2 De planningsfase

In de planningsfase bepaalt de leerling zijn werkstrategie en zijn persoonlijke tijdsplanning. Binnen het globaal vastgelegde schema zal de leerling een gedetailleerde planning maken van zijn eigen werkzaamheden. Hierin dient hij duidelijk aan te geven wat hij gaat doen en hoe en wanneer hij het zal realiseren. Deze gedetailleerde planning moet hij regelmatig actualiseren en bij elke evaluatiefase voorleggen. Dit veronderstelt dat de leraar ook in de lessen voldoende tijd uittrekt om hieraan te werken.

9.3 De uitvoeringsfase

Tot de uitvoeringsfase behoren het verzamelen van gegevens of de informatie- en documentatiefase, de selectie, de ordening en de verwerking van de gegevens, evenals de tussentijdse evaluatie. Begeleiding en remediëring in deze fase moet het aantal mislukkingen tot een minimum beperken. Voor alle leerlingen zal de begeleiding zoveel mogelijk tijdens de lessen plaatsvinden.

9.4 De afsluitende fase

Het indienen van het dossier en/of de voorstelling van het eindresultaat (veelal midden juni) sluiten het geheel af.

10 Evaluatie

De concipiëring van de evaluatiecriteria, zoals de eventuele organisatie van examens of proeven tijdens of op het einde van het schooljaar is een aangelegenheid waarvoor niet de overheid maar de schoolbesturen bevoegd zijn. Uitzondering hierop is de verplichte organisatie van een gip in de in punt 3 vermelde leerjaren en onderwijsvormen. Hoe de gip wordt geëvalueerd, behoort echter tot de bevoegdheid van de school.

Er is wel een duidelijk onderscheid tussen de evaluatie van de gip (zie punt 10.1) en de deliberatieve vraag die de delibererende klassenraad beantwoordt (zie punt 10.2). Beide zijn wel aan elkaar gerelateerd.

10.1 Evaluatie van de gip

De evaluatiecriteria die bij de beoordeling van de gip worden gehanteerd, worden vooraf door de school bepaald. Bij de evaluatie is er zowel aandacht voor de proces- als voor de productevaluatie:

- onder productevaluatie verstaan we de evaluatie van wat de leerling aflevert (het werkstuk, de realisatie(s), het eindwerk ...), van de gebundelde verslagen van de eigen verwerking van informatie, ervaringen, documenten, eventueel de toelichting op het einde van het schooljaar ...
- onder procesevaluatie verstaan we de evaluatie van de manier waarop het product tot stand komt en van het proces dat de leerling tijdens het werken aan de geïntegreerde proef heeft doorgemaakt. Procesevaluatie beoogt te voorkomen dat louter cognitieve doelstellingen of verbale aspecten bij de voorstelling al te veel klemtoon krijgen, terwijl de studierichtingsdoelstellingen dat niet bedoelen. De klemtoon moet meer liggen op verworven inzichten, attitudes en vaardigheden dan op losse kenniselementen.

Ook het aandeel van respectievelijk de proces- en productevaluatie wordt door de school bepaald. Het is aangewezen diegenen die instaan voor de evaluatie van de gip hierbij te betrekken. Voor het aandeel (gewicht) van de gip in de eindbeoordeling, is de klassenraad zelf bevoegd.

De wijze waarop er wordt geëvalueerd, de verhouding tussen de proces- en de productevaluatie in het globaal oordeel van de gip, de evaluatiecriteria en het aandeel van de gip in de eindbeoordeling worden van bij de aanvang van de proef aan de leerlingen gecommuniceerd.

De vraag waarop de evaluatie van de gip een antwoord moet bieden is of de leerling voldaan heeft voor de praktische, technische of kunstzinnige aspecten van de vorming. Als de leerling inzichten, vaardigheden en attitudes spontaan toepast in een beroeps- en/of sectornabije situatie, kan men die vraag positief beantwoorden. Bij de beoordeling van de gip streeft men steeds een consensus na.

Het behoort ook tot de autonomie van de school om de wijze vast te leggen waarop het eindresultaat van de gip wordt weergegeven, m.n.:

- in een eindverslag dat – als weergave van de proces- en productevaluatie – de eindconclusie vastlegt: hetzij “geslaagd”, hetzij “niet geslaagd”. Er worden dan m.a.w. noch cijfers, noch een eindpercentage bepaald. De verantwoording of motivering is in het verslag zelf terug te vinden. Hierin verwijst men naar het al dan niet bereiken van de vooropgestelde doelstellingen van de gip.
- d.m.v. cijfers. Scholen die hun eindconclusie vastleggen in punten of percentages dienen erover te waken dat de beoordelingscriteria zijn afgeleid uit de doelstellingen van de gip en als dusdanig in een schriftelijke motivering zijn terug te vinden.

Aandachtspunten

- Voor elke leerling bevat het verslag de elementen die geleid hebben tot het formuleren van een globaal oordeel over de gip. Omdat deze verslagen een handig instrument zijn bij de einddeliberatie van de leerling, is het belangrijk dat men hier voldoende aandacht aan schenkt.
- Het is eigen aan de evaluatie van de gip dat ze globaal wordt geëvalueerd en niet opgesplitst naar vak of specialiteit.

10.2 De gip en de einddeliberatie⁸

10.2.1 Het deliberatiedossier

De reglementering bepaalt dat het resultaat van de gip een belangrijk element is in de beslissing van de delibererende klassenraad over de regelmatige leerling.⁹ Om zijn opdracht behoorlijk te vervullen dient de delibererende klassenraad zich immers te laten leiden door concrete gegevens uit het dossier van de leerling. Dat dossier bevat:¹⁰

- de resultaten van proeven, toetsen of examens die door de leraars van de leerling werden afgenomen; én
- de beslissingen, vaststellingen en de adviezen van de begeleidende klassenraad; én
- in voorkomend geval ook de resultaten van de gip.

De gip is dus een belangrijk element van het deliberatiedossier. Een goed geconcipeerde en breed opgevatte gip kan bepaalde (eind)examens over vakken van het studierichtingsgedeelte (zeker in het bso, maar ook in het kso en tso) vervangen.¹¹

10.2.2 De deliberatievraag

De deliberatievraag die de delibererende klassenraad op basis van het deliberatiedossier (o.m. de resultaten van de gip) moet beantwoorden, luidt voor de leerlingen van het:¹²

- 2de leerjaar van de derde graad bso
Heeft de leerling in voldoende mate de doelstellingen die in het leerplan zijn opgenomen bereikt en aldus voldaan voor het geheel van de vorming van het betreffende leerjaar?
- 2de leerjaar van de derde graad kso of tso
Heeft de leerling in voldoende mate de doelstellingen die in het leerplan zijn opgenomen bereikt en aldus voldaan voor het geheel van de vorming van het betreffende leerjaar en wordt hij bekwaam geacht om zijn studies voort te zetten in het hoger onderwijs?
- 3de leerjaar van de derde graad bso
Heeft de leerling in voldoende mate de doelstellingen die in het leerplan zijn opgenomen bereikt en aldus voldaan voor het geheel van de vorming van het betreffende leerjaar en is hij desgevallend bekwaam om zijn studies voort te zetten in het hoger onderwijs?

10.2.3 De impact van de gip als onderdeel op de einddeliberatie

Uit de regelgeving blijkt dat de beoordeling van de gip een zeer belangrijk element zal zijn bij de deliberatie op het einde van het schooljaar.

⁸ Meer algemene informatie omtrent de deliberatie kan u terugvinden in de volgende Mededelingen:

- M-VVKSO-2007-026 van 22 mei 2007 over "Leidraad voor een delibererende klassenraad";
- M-VVKSO-2003-033 van 25 april 2003 over "Algemene Pedagogische Reglementering nr. 3 - De delibererende klassenraad op het einde van het schooljaar".

⁹ Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 8.1.1 (idem).

¹⁰ Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 6.3 (idem).

¹¹ Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 8.1.1 (idem)

¹² Besluit van de Vlaamse regering van 19 juli 2002, art. 38 (idem)

Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 8.1.3 (idem)

Voor een optimale deliberatie is het belangrijk bij het begin van het schooljaar te bepalen hoe het resultaat van de gip het al dan niet slagen zal bepalen, bv. in het studiereglement dat deel uitmaakt van het schoolreglement.¹³ De evaluatie van de gip zal de delibererende klassenraad een oordeel aanreiken over het voldaan hebben voor de praktische, de technische of kunstzinnige aspecten van de vorming. Het is dan aan de delibererende klassenraad om die deelelementen in te passen in zijn oordeel over de totale vorming.

Het resultaat op de gip is richtinggevend bij de eindbeoordeling. De delibererende klassenraad beslist echter op basis van het globale dossier. Een tekort op de gip leidt dus niet automatisch tot een C-attest.¹⁴ Omgekeerd betekent een geslaagde gip evenmin dat de delibererende klassenraad abstractie moet maken van de andere elementen in het dossier. Elke beslissing moet inhoudelijk in de notulen gemotiveerd worden.

11 Veel gestelde vragen

11.1 Wat kan een school doen bij het niet of laattijdig indienen van deeltaken of het eindproduct van de gip?

11.1.1 Het tijdsbestek waarin een deeltaak voor de gip of de gip zelf dient te worden afgewerkt, is o.i. ook een onderdeel van de opdracht: wie meer (te veel) tijd nodig heeft dan voorzien, kan dan ook slechts een deel van de punten verwerven. De regels hierover moeten voor ouders en leerling wel duidelijk zijn. Hoeveel punten men precies in mindering zal brengen, in welke mate men rekening houdt met de precieze omstandigheden... zijn afspraken die men binnen de school vooraf moet maken en duidelijk communiceren.¹⁵

Het manifest weigeren in te dienen van een taak gaat nog een stap verder. We zijn van mening dat dit met een nul kan worden gequoteerd. Het geven van een nul is verantwoord doordat de leerling bewust een correcte beoordeling van zijn kennen en kunnen verhindert. Zoals gezegd is het wel belangrijk om de leerlingen vooraf duidelijk mee te geven dat er van hen verwacht wordt dat de taak tijdig wordt ingediend en te wijzen op de consequenties van het niet indienen van die taak. Naast een nulquoting kan een school bij het niet indienen van een taak, ook beslissen om geen quoting (-) te geven. In tegenstelling tot de nulquoting zal die niet mee verrekend worden in het eindresultaat. Als de school zich in haar schoolreglement heeft uitgesproken voor een nulquoting of geen quoting, is ze uiteraard gebonden door haar eigen schoolreglement.

11.1.2 Een leerling die zijn gip (i.c. eindproduct) te laat of niet indient, zal toch kunnen worden beoordeeld. De gip is immers een proef waarbij men doorheen het schooljaar aan procesevaluatie doet. Het te laat of niet indienen van het eindproduct zal uiteraard wel invloed hebben op de beoordeling. De beoordeling of de leerling al dan niet voor de gip is geslaagd, kan immers enkel gebeuren op basis van de gegevens die voorliggen. Zoals gezegd kan ook het te laat indienen meegenomen worden bij de evaluatie (zie punt 11.1.1). Los van de gevolgen voor de eindbeoordeling van de gip, beantwoordt de delibererende klassenraad de deliberatievraag op het einde van het schooljaar vanuit het globale dossier van de leerling.

11.2 Wat zijn de consequenties wanneer een leerling niet opdaagt op de voorstelling van het eindproduct van de gip?

Wanneer een leerling niet opdaagt voor de voorstelling van zijn gip zonder geldige reden, zullen in eerste instantie de personen die instaan voor de beoordeling van de gip beslissen welke gevolgen dat heeft voor de evaluatie. Zij kunnen ervoor kiezen om een nieuwe datum vast te leggen, maar zij kunnen ook onmiddellijk overgaan tot de eindbeoordeling van de gip. De evaluatie gebeurt dan op basis van de beschikbare gegevens. Voor het

¹³ Mededeling van 23 maart 2012 over "Het schoolreglement in het gewoon voltijds secundair onderwijs" (M-VVKSO-2012-013), deel II, punt 3

¹⁴ Mededeling van 25 april 2003 over "Algemene Pedagogische Reglementering nr. 3 - De delibererende klassenraad op het einde van het schooljaar" (M-VVKSO-2003-033), punt 4.3.2

¹⁵ Gaat men bv. een leerling die zijn afgewerkte taak thuis "vergeten" heeft, op eenzelfde wijze benaderen als een leerling die gewoon niet klaar is geraakt, of als een leerling die weigert zijn taak te maken?

onderdeel voorstelling/verdediging van de gip kan men beslissen om hetzij geen quotering, hetzij een nulquotering toe te kennen.

Het blijft echter aan de delibererende klassenraad om uiteindelijk op basis van het globale dossier te beslissen of de leerling het leerjaar met vrucht heeft beëindigd (zie punt 10.2.3). Als een tekort op de gip mee bepaald is door de afwezigheid van de leerling bij de voorstelling van het eindresultaat, zal de delibererende klassenraad dat element meenemen bij zijn uiteindelijke beslissing.

11.3 Is een bijkomende proef voor de gip mogelijk?

Bij de geïntegreerde proef zijn de proceselementen doorheen het schooljaar even belangrijk als de kwaliteit van het uiteindelijk afgeleverde product. Omdat bijkomende proeven in het secundair onderwijs enkel zijn bedoeld om eventuele lacunes in het leerlingendossier weg te werken – en niet als een tweede kans voor een niet geslaagde leerling – zal een bijkomende proef voor de gip normaal gezien dan ook niet aan de orde zijn.¹⁶ Alleen als er over het hele schooljaar onvoldoende gegevens m.b.t. de gip voorliggen, is een bijkomende gip te overwegen (zie echter ook punten 11.1 en 11.2).

11.4 Kan een leerling die bist een vrijstelling van de gip verkrijgen?

Sommige leerlingen moeten het 2de of 3de leerjaar van de derde graad overzitten. In de onderwijsvormen bso, kso en tso gaat dit gepaard met het opnieuw maken van een gip. Leerlingen die reeds voor hun gip waren geslaagd, vragen dikwijls of ze hiervan kunnen worden vrijgesteld.

Het principe in het secundair onderwijs is echter dat overzitters alle vakken – ook die waarvoor ze geslaagd waren – moeten overdoen. De mogelijkheden om in het secundair onderwijs vrijstellingen te geven, zijn zeer beperkt.¹⁷ De gip is trouwens geen vak, maar een evaluatievorm. Binnen het algemene kader is een vrijstelling van de gip dan ook niet mogelijk.

Toch heeft een school een zekere ruimte om bij de inhoudsbepaling van de gip rekening te houden met de specifieke situatie van de leerling-overzitter. Het zou niet onlogisch zijn zo men de leerling een deelaspect van zijn vorige gip dieper laat uitwerken i.p.v. hem een volledig nieuwe opdracht te geven. Men kan ook streven naar de integratie in de nieuwe gip van de vakken die vorig schooljaar problematisch waren, waarbij men – om de slaagkansen niet te hypothekeren – de leerling doorheen het schooljaar wel helpt een en ander te verwerken. Dat kan men overlaten aan de wijsheid van de klassenraad en van diegenen die instaan voor de evaluatie van de gip.

¹⁶ Ministeriële omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999, punt 8.1.2 (idem)

¹⁷ Mededeling van 30 augustus 2011 over “Vrijstelling van vakken en/of vakonderdelen in het voltijds gewoon secundair onderwijs” (M-VVKSO-2011-061)